

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Den allervigtigste baggrund for nærværende bibliotekslovsforslag er, at finanslovsparternes underskuds- og gældsætningspolitik har hensat det offentlige økonomi i en sådan katastrofetilstand, at omfattende begrænsninger af den offentlige sektor bliver uundgåelige. 1980ernes bibliotekspolitik bliver derfor først og fremmest finanspolitik. Og ikke kulturpolitik. Ingen – heller ikke Danmark – kan til evig tid leve på kredit. Idealområdet for offentlige budgetforbedringer ligger i størrelsesordenen 208 mia kr. – 45 mia kr. til påkrævede skattelettelser + det forventede 1983-underskud på 163 mia kr. (om den nærmere beregning af sidstnævnte tal henvises til Folketingstidende 1981-82 (2. samling), hvor man finder spørgsmål nr. 1156. Heri ansættes finanslovsforslagets underskud til 155 mia kr., men af svaret fremgår, at dette er 8 mia kr. for optimistisk ansat. De 208 mia kr. udgør ca. halvdelen af de for 1983 planlagte udgifter. Selv om man herefter må forvente, at de livsaliggørende offentlige besparelser ikke på så kort tid kan nå målet, lægges der dog et sådant spareideal, at masser af fordomme fra statsfrådseriets årtier ikke længere kan opretholdes.

Når biblioteksvæsenet hører til blandt de områder, som i den folketingsforvoldte situation ikke kan gå ram forbi, beror det selvsagt på en sammenligning med andre offentlige udgiftsområder. Den falder ud til, at mange af disse – såsom sygehuse, folkepension, folkeskole, forureningsbekæmpelse m.v. – er vigtigere. Bruger det offentlige 2 mia kr. på biblioteker, er der de penge færre til de gamle og syge eller til de skattelettelser, som er så desperat nødvendige for at få samfundet i gang igen, efter at den tidligere statsminister Anker Jørgensen med folketingsflertalsstøtte har hærgnet så hårdt i de seneste syv år. Fru Jensen har mere brug for hurtigt at få en øjenoperation, der gengiver hende synet, end at låne den sidste nye Rifbjergroman. Og de faktiske forhold er sådanne, at det offentlige ikke får råd til at kunne stille begge services til hendes rådighed.

Når det således bliver nødvendigt at skære dybt i de offentlige udgifter til bibliotekerne, kan man finde en vis trøst i, at denne nødvendighed ikke indtrådte for 90 eller 130 år eller blot 50 år siden. Dengang var de offentlige læsesale og almuebogsamlinger nemlig væsentlige drivkræfter i at hæve socialt svagtstillede befolkningsklasser op på et kulturelt og oplysningsmæssigt niveau, som nu nås på anden vis (forældrepåvirkning, Danmarks Radio, rigeligere fritid, blade og billige bøger, udbyggede teoretiske uddannelser osv.). Nu om dage er den enkeltes realløn mange fold større, end da biblioteks-gratisprincippet slog rod. Gammelt må ryddes ud, for at det offentlige kan få råd til de nye opgaver, som trænger sig på (f.eks. medfølgen i lægevidenskabens kæmpefremskridt, foreningsbekæmpelse og folkepension til stadig flere gamle med større pengeforbrug, end hvad vore dages ældre er vænnede til).

I det omfang nogle borgergrupper måtte have biblioteksønsker, er det selvfølgelig helt i orden, at de selv for deres egne penge tilvejebringer et bibliotek, som det er helt i orden med private sygehuse, privat Storebæltsbro, private teatre og alskens andre private foretælselser uden særlige offentlige tilskud. At tumle med sligt frembyder den for menneskelivslødheden herligste udfordring. For at citere daværende kulturminister Lise Østergaard fra et af hendes lyse øjeblikke: »Kultur har noget at gøre med at skabe fælles oplevelser som kan udbyde menneskers bevidsthed om tilværelsens vilkår«. Men det kræver netop selvbetalere og ikke sugerørnassere, der blot tapper de økonomiske midler fra en offentlig kasse.

Det er ikke nogen holdbar indvending heroverfor, at det har folk ikke råd til. Der er nemlig ikke flere midler i det danske samfund end de penge, folk selv har. Det gælder, hvad enten en aktivitet foregår i offentlig eller privat regie. Der er blot det ved det, at pengeudnyttelsen bliver mere effektiv, når de, der gør brug af en given aktivitet, selv skal betale for den. Derfor må der stærke grunde til at fravige grundsætningen om, at forbrugeren selv direkte betaler for sit forbrug. Når det offentlige